

STORTINGET

Representantforslag 239 S

(2021–2022)

fra stortingsrepresentantene Charlotte Spurkeland, Ove Trellevik, Nikolai Astrup
og Mudassar Kapur

Dokument 8:239 S (2021–2022)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Charlotte Spurkeland, Ove Trellevik, Nikolai Astrup og Mudassar Kapur om å øke det lokale selvstyret når det gjelder kommunenes plikt til å følge opp ulovlige tiltak

Til Stortinget

Bakgrunn

I dag har kommuner en plikt etter plan- og bygningsloven til å følge opp tiltak som er ulovlige, uavhengig av hvor gammelt forholdet er, med mindre det regnes for å være av «mindre betydning». Dette forslaget går ut på å utrede muligheten for å endreplikten, men ikke adgangen, til å følge opp ulovlige tiltak. Ved å fjerne eller tidsavgrenseplikten vil kommunene få større selvstyre. Forslaget har blitt aktualisert i forbindelse med kommunenes strandsonerprosjekter.

Plan- og bygningsloven har flere sanksjonsmuligheter ved ulovligheter, som pålegg om retting/stans og overtredelsesgebyr. Det er også et straffansvar ved forsettlig eller grovt uaktsom opptreden.

Plikten til å følge opp alle ulovligheter kan utgjøre en urimelig stor byrde for kommunene. I tillegg kan det oppleves som en vilkårlig og urimelig praksis for innbyggere dersom ulovligheten er begått veldig langt tilbake i tid eller av en tidligere eier.

Ulovlighetsoppfølging har blitt aktualisert i mange kommuner i forbindelse med gjennomgang av tiltak i strandsonen. Staten ga kommunene en tydelig oppfordring om å følge opp ulovlige tiltak på begynnelsen av

2000-tallet, men denne gjennomgangen har tatt svært lang tid og pågår fortsatt i en del kommuner. Tiltak som ble etablert på 50-, 60-, 70- og 80-tallet, må omsøkes etter dagens plan- og bygningslov dersom det ikke kan dokumenteres tillatelser eller byggemeldinger. Samtidig er det slik at arkivloven først trådte i kraft i 1999, og en del kommuner har svært mangelfulle arkiver for eldre byggesaker. Bevisbyrden skyves ofte over på innbyggerne, noe som kan oppleves urimelig. Enkelte kommuner, for eksempel Sandefjord og Bjørnafjorden, har praktisert at mindre tiltak som brygger og kaier ikke skal følges opp på grunn av manglende dokumentasjon. Det er likevel usikkert om denne praksisen er i tråd med dagens lovgivning, og en vurdering av en mulig oppmykning gjennom et lovarbeid vil kunne være klargjørende for mange kommuner.

Kommunene bruker store ressurser på ulovlighetsoppfølging, noe som rapporteres på ulovlighetsoppfølging til KOSTRA. Tallene indikerer noe om saksomfanget, selv om tallene ikke sier noe om hvilke tiltak det gjelder, hvor gamle sakene er, vanskelighetsgrad eller hvor mye tid og ressurser kommunene har brukt på sakene. For å sette dette i perspektiv har Bergen kommune i sitt strandsonerprosjekt vurdert mulige ulovlige tiltak på 1 400 tomter i kommunens strandsonen siden 2008. Ca. 600 av disse sakene ble vurdert å være av mindre betydning, og snart 15 år etter at prosjektet ble satt i gang, gjenstår det fortsatt ca. 180 saker som er under behandling, og ca. 200 saker som enda ikke er påbegynt (<https://www.bergen.kommune.no/politikere-utvalg/api/fil/bk360/5074614/Presentasjon-Bergen-kommune>).

Regjeringen Solberg ønsket å se på hvilke virkemidler kommunen har og hvilken plikt som er pålagt kommunene i sakene som gjelder forhold langt tilbake i tid. Dette arbeidet ble satt i gang, og det er viktig at sittende

regjering fullfører denne vurderingen og sender forslaget ut på høring.

Viktige momenter i lovutredningen bør blant annet være prinsipper om likebehandling og forutsigbarhet. Samtidig er det viktig å understreke at det ikke skal lønne seg å ta snarveier eller bryte regelverket. Utgangspunktet må fortsatt være at ulovlige forhold bør kunne kreves rettet/revet, og at det ikke skal være amnesti bare fordi det tar lang tid før ulovligheter oppdages. Det er også viktig at en eventuell endring av plikten til å forfølge ulovligheter ikke blir et insentiv for å gjøre noe i skjul. Det er de urimelige tilfellene man må forsøke å treffe med en eventuell lovendring.

Miljøhensyn vil også være et viktig moment i en utredning. I en vurdering av enkeltsaker må det avgjørende være om tiltaket gjør skade på nasjonale verdier, som naturvern, kulturvern, jordvern eller strandsonen. Videre kan det være relevant å vurdere hvorvidt en eventuell retting/reversering/riving vil tilføre disse verdiene noe så lang tid etterpå. Utredningen bør også vurdere om vurderingsgrunnlaget i ulovlighetssaker kan være om det er av nasjonal interesse å få tiltaket tilbakeført, fremfor dagens behandling etter plan- og bygningsloven hvor vurderingen er om det er i strid med nasjonale interesser å gjennomføre tiltaket.

En eventuell fjerning eller tidsbegrensning av kommunens plikt til å følge opp tiltak i strid med plan- og bygningsloven, må skje ved en lovendring. I første omgang må et forslag utredes før det sendes på alminnelig høring. Det understrekes at selv om plikten til å forfølge ulovligheter etter plan- og bygningsloven fjernes, vil det fortsatt være adgang til å forfølge ulovlige tiltak dersom kommunen ønsker dette.

En lovendring vil bidra til å øke det lokale selvstyret. Selv om det vil kunne være ulik praksis fra kommune til kommune, vil dette være i tråd med prinsippet om at avgjørelser skal tas nærmest mulig folk.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen utrede et lovforslag om å endre kommunens plikt til å følge opp tiltak som er gjennomført i strid med plan- og bygningsloven, og sende dette forslaget ut på høring.

26. april 2022

Charlotte Spurkeland

Ove Trellevik

Nikolai Astrup

Mudassar Kapur